

ORGANIZACJA WYCIECZEK I WYJAZDÓW SZKOLNYCH
w Szkole Podstawowej Nr 5 im. L. Teligi
w Grodzisku Mazowieckim

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela (t. j. Dz. U. z 2014 r., poz. 191).
- Ustawa o ochronie przeciwpożarowej z dnia 24 sierpnia 1991 r. (Dz. U. 2009 Nr 178, poz. 1380 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. Nr 95, poz. 425 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t. j. Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (Dz. U. Nr 25, poz. 113 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z dnia 29 października 1997 r.).
- Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. nr 98 z dnia 19 sierpnia 1997 r. / z późniejszymi zmianami).
- Ustawa z dnia 20 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2010 r. Nr 127, poz. 857 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 25 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (Dz. U. z 2011 r. Nr 208, poz. 1241 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 208, poz. 1240 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 29 grudnia 1995 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Form opieki zdrowotnej nad uczniami (Dz. U nr 4 poz. 31 z 1996 r.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 lutego 1997 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (Dz. U. Nr 18, poz. 102).

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 maja 1997 r. w sprawie określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się uprawiających sporty wodne (Dz. U. Nr 57/97).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 listopada 2001 r. w sprawie uprawiania alpinizmu (Dz. U. Nr 145, poz. 1624).
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 28 czerwca 2001 r. w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek (Dz. U. Nr 72, poz. 752).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 września 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad i warunków działalności w dziedzinie rekreacji ruchowej (Dz. U. Nr 101, poz. 1095).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6 poz. 69).
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie (Dz. U. z 2006 r. Nr 22, poz. 169).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 2006 r. w zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia grup osób, którym przysługuje ulga w opłacie lub zwolnienie opłaty za wstęp do muzeów państwowych (Dz. U. Z dnia 27 lutego 2006r).
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2010 r. Nr 109, poz. 719).
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2010 r. Nr 109, poz. 719).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2018 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki. (Dz. U. z dnia 1 czerwca 2018r, poz. 1055).

§ 1

Zasady ogólne

W organizowaniu krajoznawstwa i turystyki szkoły mogą współpracować ze stowarzyszeniami i innymi podmiotami, których przedmiotem jest działalność krajoznawstwo i turystyka.

1. Wycieczki i inne formy turystyki są integralną formą działalności wychowawczej szkoły.
2. Organizowanie przez szkołę krajoznawstwa i turystyki ma na celu:
 - a) poznawanie kraju, jego środowiska przyrodniczego, tradycji, zabytków kultury i historii,
 - b) poznawanie kultury i języka innych państw,
 - c) poszerzanie wiedzy z różnych dziedzin życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego,
 - d) wspomaganie rodziny i szkoły w procesie wychowania,
 - e) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży zasad ochrony środowiska naturalnego oraz wiedzy o składnikach i funkcjonowaniu rodzimego środowiska przyrodniczego, a także umiejętne korzystanie z zasobów przyrody,
 - f) upowszechnianie zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej oraz podnoszenie sprawności fizycznej,
 - poprawę stanu zdrowia uczniów pochodzących z terenów zagrożonych ekologicznie
 - przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym w szczególności w ramach profilaktyki uniwersalnej
 - i) poznawanie zasad bezpiecznego zachowania się w różnych sytuacjach.
 - g) upowszechnianie form aktywnego wypoczynku,
 - h) przeciwdziałanie patologii społecznej,
3. Krajoznawstwo i turystyka są organizowane w trakcie roku szkolnego, w szczególności w ramach odpowiednio zajęć dydaktyczno – wychowawczych lub opiekuńczych z wyjątkiem okresu ferii letnich i zimowych oraz wiosennej i zimowej przerwy świątecznej.
4. Organizację i program wycieczek oraz imprez dostosowuje się do wieku, zainteresowań i potrzeb uczniów, ich stanu zdrowia, sprawności fizycznej, stopnia przygotowania i umiejętności specjalistycznych.

5. Zgodę na zorganizowanie wycieczki wyraża dyrektor szkoły, zatwierdzając kartę wycieczki. (załącznik nr 3) i program wycieczki (załącznik nr 4)

Do karty wycieczki dołącza się listę uczniów biorących udział w wycieczce zawierającą imię i nazwisko ucznia oraz tel. rodziców/ opiekunów dziecka. Listę uczniów podpisuje Dyrektor szkoły. (załącznik nr 2)

6. Uczniowie niepełnosprawni, o ile nie ma przeciwwskazań zdrowotnych, mogą brać udział w wycieczkach i imprezach, a organizatorzy tych wycieczek i imprez powinni zapewnić im warunki odpowiednie do specyficznych potrzeb wynikających z rodzaju i stopnia niepełnosprawności.

7. Ulga w opłacie do muzeów państwowych przysługuje uczniom szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, studentom.

8. Udział uczniów w wycieczce (z wyjątkiem przedmiotowych odbywających się w ramach zajęć lekcyjnych) wymaga pisemnej zgody rodziców albo opiekunów prawnych, którzy powinni przed jej rozpoczęciem pokryć koszty związane z udziałem w niej ich dziecka (załącznik nr 1)

9. W przypadku wycieczek kilkudniowych program wycieczki (załącznik nr 4) i regulamin wycieczki (załącznik nr 5 i 5a) powinny zostać przedstawiony na spotkaniu organizacyjnym / zebraniu z rodzicami a po zakończeniu wycieczki rozliczony (załącznik nr 8).

§ 2

Formy wycieczek

1. Organizowanie krajoznawstwa i turystyki odbywa się w następujących formach:

- 1) *wycieczki przedmiotowe* - inicjowane i realizowane przez nauczycieli w celu uzupełnienia programu wychowania przedszkolnego albo programu nauczania, w ramach jednego lub kilku przedmiotów,
- 2) *wycieczki krajoznawczo – turystyczne* o charakterze interdyscyplinarnym, w których udział nie wymaga od uczniów przygotowania kondycyjnego i umiejętności posługiwania się specjalistycznym sprzętem, organizowanych w celu nabywania wiedzy o otaczającym środowisku i umiejętności zastosowania tej wiedzy w praktyce.
- 3) *specjalistyczne wycieczki krajoznawczo-turystyczne*, w których udział wymaga od uczniów przygotowania kondycyjnego, sprawnościowego i umiejętności posługiwania się

specjalistycznym sprzętem, a program wycieczki przewiduje intensywną aktywność turystyczną, fizyczną lub długodystansowość na szlakach turystycznych.

W przypadku specjalistycznej wycieczki krajoznawczo –turystyczne kierownik i opiekunowie wycieczki są obowiązani posiadać udokumentowane przygotowanie zapewniające bezpieczną realizację programu wycieczki.

2. Wycieczki mogą być organizowane w kraju lub za granicą.

§ 3

Obowiązki dyrektora szkoły, kierownika i opiekuna wycieczki

1. Obowiązki Dyrektora szkoły/placówki organizatora wycieczki.

Dyrektor szkoły:

1. Wyznacza kierownika i opiekunów wycieczki spośród pracowników pedagogicznych szkoły.

W zależności od celu i programu wycieczki opiekunem wycieczki może być także osoba nie będąca pracownikiem pedagogicznym szkoły, wyznaczona przez Dyrektora szkoły.

2. Określa liczbę uczestników przypadających na jednego opiekuna w zależności od wieku, stopnia rozwoju psychofizycznego, stanu zdrowia, stopnia zdyscyplinowania, specyfiki wycieczki lub imprezy turystycznej.

3. Zgodę na zorganizowanie wycieczki wyraża dyrektor szkoły, zatwierdzając kartę wycieczki. (załącznik 3), program wycieczki (załącznik nr 4), listę uczestników wycieczki (załącznik nr 2)

4. Podpisuje z przewoźnikiem lub biurem podróży umowę, w której szczegółowo opisane są prawa i obowiązki stron oraz wymagania dotyczące stanu technicznego i wyposażenia pojazdu

5. Udziela instruktażu kierownikowi i opiekunom wycieczki.

6. Dyrektor szkoły może wyrazić zgodę na łączenie funkcji kierownika i opiekuna wycieczki, imprezy.

7. W zależności od celu i programu wycieczki opiekunem wycieczki może być także osoba nie będąca pracownikiem pedagogicznym szkoły, wyznaczonego przez dyrektora szkoły.

8. Deponuje zgody rodziców/prawnych opiekunów na wyjazd dziecka na wycieczkę oraz aktualną listę uczestników wycieczki lub imprezy turystycznej zawierającą dane ucznia wraz z

numerem telefonu do rodziców jak również aktualną kartę kwalifikacyjną obiektu, w którym uczestnicy będą przebywali.

9. Utrzymuje kontakt telefoniczny z kierownikiem wyjazdu do czasu zakończenia imprezy.
10. Po zakończeniu wycieczki przyjmuje sprawozdanie od kierownika wycieczki.
11. Powiadamia organ prowadzący i sprawujący nadzór pedagogiczny w przypadku organizacji wycieczki zagranicznej. (przekazuje kartę wycieczki, nie przekazuje listy uczestników)

2. Obowiązki kierownika wycieczki.

Kierownik wycieczki:

1. Zapoznaje się z procedurami organizacji wycieczek przyjętych w szkole.
2. Opracowuje program i regulamin wycieczki (załącznik 4) i regulamin wycieczki (załącznik nr 5) oraz kartę wycieczki, (załącznik 3) i zatwierdza u dyrektora szkoły lub placówki (najpóźniej 7 dni przed wycieczką, w przypadku wycieczki zagranicznej 14 dni)
3. Zapoznaje uczniów, rodziców i opiekunów wycieczki z programem i regulaminem wycieczki oraz informuje ich o celu i trasie wycieczki. Załącznik 1, 4, 5, 5a)
4. Zapewnia warunki do pełnej realizacji programu wycieczki i przestrzegania jej regulaminu oraz sprawuje nadzór w tym zakresie.
5. Zapoznaje uczniów z zasadom bezpieczeństwa oraz zapewnia do ich przestrzegania.
6. Określa zadania opiekunów wycieczki w zakresie realizacji programu wycieczki oraz zapewnienia opieki i bezpieczeństwa uczniom.
7. Nadzoruje zaopatrzenie uczniów i opiekunów wycieczki w odpowiedni sprzęt, wyposażenie oraz apteczkę pierwszej pomocy.
8. Organizuje i nadzoruje transport, wyżywienie i noclegi dla uczniów i opiekunów wycieczki.
9. Kierownik wycieczki może zaproponować rodzicom dodatkowe ubezpieczenie jej uczestników oraz poinformować ich o konsekwencjach braku ubezpieczenia (przypadku wycieczek kwalifikowanych).
10. Dokonuje podziału zadań wśród uczniów.
11. Dysponuje środkami finansowymi przeznaczonymi na organizację wycieczki.
12. Dokonuje podsumowania, oceny i rozliczenia finansowego wycieczki po jej zakończeniu informuje o tym dyrektora szkoły i rodziców w ciągu 14 dni.

13. Zajmuje miejsce obok kierowcy i zdecydowanie reaguje na sytuacje łamiące zasady bezpieczeństwa:

- wyprzedzanie na trzeciego,
- przekraczanie dozwolonej prędkości,
- rozmowę kierowcy przez telefon komórkowy.

14. Rozmieszcza uczestników wycieczki w autokarze/pojeździe. Osoby źle znoszące podróż, sprawiające trudności wychowawcze umieszcza przy opiekunach.

15. Przypomina, że uczestnicy wycieczki zajmują swoje wyznaczone miejsca i nie mogą ich zmieniać podczas jazdy bez zgody opiekuna,

16. Sprawdza listę obecności i udziela krótkiego instruktażu wszystkim uczestnikom wycieczki, w którym uwzględni następujące zagadnienia:

- zapoznaje wszystkich uczestników z kierunkami ewakuacji (w tym z lokalizacją szyb awaryjnych i lokalizacją młotków do wybijania szyb oraz sposobem ich użycia),
- wskazuje miejsce rozmieszczenia sprzętu gaśniczego i apteczki,
- przypomina o zapięciu pasów bezpieczeństwa w pojeździe (autokarze) wyposażonym w pasy,
- podaje trasę przejazdu, przewidywanego okresu podróży oraz wyznaczonych miejsc postoju na odpoczynek,

17. Informuje, o zakazie w trakcie jazdy: spacerowania po pojeździe, siedzenia tyłem, bądź na oparciach, picia zwłaszcza gorących napojów, podróżowania w pozycji stojącej, otwierania drzwi i blokowania w nich zamków, samowolnego otwierania okien i wyrzucania czegokolwiek przez okno pojazdu (autokaru), palenia papierosów, używania otwartego ognia (zapałki, zapalniczki), przewożenia materiałów niebezpiecznych pożarowo (ciecze łatwopalne, materiały pirotechniczne itp.), manipulowania przy urządzeniach będących na wyposażeniu pojazdu.

18. Informuje uczestników wycieczki, aby wszelkie dostrzeżone nieprawidłowości wynikłe podczas jazdy pojazdu (głośna praca zespołów napędowych i jezdnych pojazdu, zapach spalenizny, odgłos pękniętej opony, metaliczne dźwięki karoserii, itp.) bezzwłocznie zgłaszali kierowcy pojazdu.

19. Placówka wypoczynku, w której mają przebywać uczniowie winna posiadać kartę kwalifikacyjną obiektu (*Kopia pozostaje w dokumentacji szkolnej*), (nie dotyczy obozów wędrownych oraz form wypoczynku organizowanych poza granicami kraju).

3. Podstawowe zadania opiekunów grup wycieczki/imprezy turystycznej.

1. Opiekunem podczas wycieczki/imprezy turystycznej może być nauczyciel lub po uzyskaniu zgody dyrektora, inna pełnoletnia osoba.

1. Sprawują opiekę nad powierzonymi mu uczniami.
2. Współdziałają z kierownikiem wycieczki w realizacji programu wycieczki i przestrzegania jej regulaminy.
3. Sprawuje nadzór nad przestrzeganiem regulaminu wycieczki przez uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa.
4. Nadzoruje wykonanie zadań przydzielonych uczniom.
5. Wykonuje inne zadania zlecone przez kierownika wycieczki.
6. Są odpowiedzialni za zapięcie pasów bezpieczeństwa przez uczestników, nad którymi sprawują opiekę w pojeździe (autobusie) wyposażonym w pasy bezpieczeństwa.
7. Wsiadają do pojazdu (autokaru) ostatni, a wysiadają, jako pierwsi, sprawdzają stan osobowy uczestników przed wyruszeniem z każdego miejsca pobytu, w czasie zwiedzania, przejazdów oraz po przybyciu do punktu docelowego.
8. Powinni zapoznać się z procedurami postępowania w następujących sytuacjach:
 - w przypadku awarii pojazdu (autobusu), wypadku, pożaru lub innych zagrożeń,
 - w przypadku zaginięcia uczestnika wycieczki,
 - w przypadku nagłej choroby uczestnika.

Kierownik wycieczki i opiekunowie – informacje szczegółowe

1. Kierownika wycieczki lub imprezy wyznacza dyrektor spośród pracowników pedagogicznych szkoły o kwalifikacjach odpowiednich do realizacji określonych form krajoznawstwa i turystyki.

2. Kierownikiem wycieczki lub imprezy może być także inna, wyznaczona przez dyrektora szkoły, osoba pełnoletnia, która:

- 1) ukończyła kurs kierowników wycieczek szkolnych,
- 2) jest instruktorem harcerskim,
- 3) posiada uprawnienia przewodnika turystycznego, przodownika lub instruktora turystyki kwalifikowanej lub pilota wycieczek.

2. Kierownikiem obozu wędrownego może być osoba po ukończeniu kursu dla kierowników obozów wędrownych.
3. Kierownikiem imprezy turystyki kwalifikowanej może być osoba posiadająca uprawnienia bądź stopień trenera lub instruktora odpowiedniej dyscypliny sportu.
4. Opiekunem wycieczki lub imprezy może być nauczyciel albo, po uzyskaniu zgody dyrektora szkoły, inna pełnoletnia osoba.
5. W przypadku większej niż jeden liczby opiekunów przynajmniej jeden z nich powinien być nauczycielem.
6. Kierownikiem lub opiekunem uczniów biorących udział w wycieczce lub imprezie zagranicznej powinna być osoba znająca język obcy w stopniu umożliwiającym porozumienie się w kraju docelowym, jak również w krajach znajdujących się na trasie planowanej wycieczki lub imprezy.
7. W przypadku niedyspozycji kierownika wycieczki jego obowiązki przejmuje pierwszy z listy opiekunów wycieczki..
8. Kierownik i opiekunowie powinni posiadać numer telefonu do Dyrektora szkoły i utrzymywać z nim kontakt telefoniczny do czasu zakończenia wycieczki.
9. Kierownik powinien posiadać dostępny całodobowo numer telefonu do biura podróży (kierownika transportu) lub przewoźnika.
10. Opieka nad uczestnikami wycieczki ma charakter ciągły.
11. Przynajmniej jeden z opiekunów powinien być przeszkolony w zakresie udzielania pierwszej pomocy.
12. Uczestnicy wycieczki winni przybyć na wskazane miejsce 20 - 30 minut przed odjazdem pojazdu (autokaru).
13. Odjazd, jak i przyjazd wycieczki autokarowej, czasami wiążący się z przekazaniem i odbiorem dzieci przez rodziców (opiekunów prawnych) powinien odbywać się na wcześniej wyznaczonym w harmonogramie miejscu, gwarantującym bezpieczeństwo podróżujących osób.
14. Kierownik oraz opiekunowie winni szczególną uwagę zwrócić na zachowanie dzieci i młodzieży podczas pakowania i wypakowywania toreb z luków bagażowych – zwłaszcza, kiedy czynność ta musi być wykonana, gdy autokar stoi na jezdni.

§ 4

Wskazówki dla rodziców/prawnych opiekunów zorganizowanych grup dzieci i młodzieży wyjeżdżających na wycieczkę, imprezę turystyczną.

1. Udział uczniów w wycieczce (z wyjątkiem przedmiotowych odbywających się w ramach zajęć lekcyjnych) wymaga pisemnej zgody rodziców albo opiekunów prawnych, którzy powinni przed jej rozpoczęciem pokryć koszty związane z udziałem w niej ich dziecka.
2. W przypadku wycieczek kilkudniowych program wycieczki powinien zostać przedstawiony na spotkaniu organizacyjnym / zebraniu z rodzicami a po zakończeniu wycieczki rozliczony.
3. Rodzice (prawni opiekunowie) winni pamiętać o zapobieganiu chorobie lokomocyjnej (wyposażyć w domu uczestników wycieczki w odpowiednie środki), która może być przyczyną opóźnień, a także nieplanowanych postojów.

Rodzic/prawny opiekun dziecka powinien:

1. poinformować pisemnie organizatora o stanie zdrowia i konieczności przyjmowania leków przez dziecko,
2. zadbać o prawidłowy ubiór i ekwipunek na wyjazd uzgodniony wcześniej z organizatorem,
3. mentalnie przygotować dziecko, informując o zagrożeniach i niebezpieczeństwach, jakie może napotkać.

Rodzic ma obowiązek zapoznania się z regulaminem wycieczki, podpisania go i przestrzegania.

Regulamin jest dostępny na stronie internetowej szkoły i w bibliotece szkolnej oraz u organizatora wycieczki.

§ 5

Zasady organizacji wycieczek

Zaleca się, aby:

W myśl obowiązujących przepisów przy organizacji zajęć, imprez i wycieczek poza terenem szkoły liczbę Opiekunów oraz sposób zorganizowania opieki ustala się, uwzględniając:

1. wiek uczestników,
2. stopień rozwoju psychofizycznego,
3. stan zdrowia,
4. ewentualną niepełnosprawność osób powierzonych opiece szkoły,

5. specyfikę zajęć, imprez i wycieczek,
6. warunki, w jakich będą się one odbywać.

Przy ustalaniu ilości opiekunów należy uwzględnić dodatkowo ich doświadczenie i umiejętności pedagogiczne, stopień zdyscyplinowania grupy, wiek, środki transportu rodzaj i charakter wycieczki. To Nauczyciel najlepiej zna Uczniów, ich stan zdrowia, niepełnosprawność, stopień rozwoju psychofizycznego itd. Również Nauczyciel planując organizację wycieczki/imprezy szkolnej, przewiduje jej specyfikę i warunki, w jakich się będzie odbywać.

Przepisy określają, że:

wycieczki piesze organizowane na terenach Parków Narodowych oraz na szlakach turystycznych leżących powyżej 1000 m n. p. m. - 1 opiekun na 10 uczniów + górski przewodnik turystyczny (wyłącznie uczniowie, którzy ukończyli 12 rok życia)

wycieczki rowerowe - 2 opiekunów na grupę 13 uczniów (uczniowie muszą posiadać kartę rowerową, (zgodnie z prawem o ruchu drogowym w kolumnie rowerów nie może jechać więcej niż 15 osób)

3. Liczba opiekunów może ulec zmianie uwzględniając wiek, stan zdrowia, ewentualną niepełnosprawność, a także specyfikę zajęć, imprez i wycieczek oraz warunki, w jakich będą się one odbywa

4. Wyjście w teren poza budynek szkoły i boiska szkolnego, nauczyciel odnotowuje w zeszycie znajdującym się w sekretariacie szkoły.
5. Przed wyruszeniem na wycieczkę należy pouczyć jej uczestników o zasadach bezpieczeństwa i sposobie zachowania się w razie nieszczęśliwego wypadku.
6. Zasady organizacji wycieczek kwalifikowanych określają stosowne przepisy, które winny być przestrzegane (załącznik 8).

§ 6

Obowiązki uczestników wycieczki

1. Uczestnik wycieczki jest zobowiązany do przestrzegania regulaminy wycieczek obowiązującego w Szkole Podstawowej Nr 5 w Grodzisku Mazowieckim (załącznik 5).
2. Dokonania deklarowanych wpłat pokrywających koszty wycieczki w wyznaczonym terminie.

§ 7

Finansowanie wycieczek

1. Plan finansowy musi określać ogólny koszt wycieczki, koszt jednego uczestnika wycieczki oraz przewidywane koszty organizacyjne i programowe.
2. Wycieczki finansowane mogą być ze składek uczestników, środków komitetu rodzicielskiego lub innych źródeł (ze środków pozyskanych od organizacji i stowarzyszeń wspierających oświatę oraz od sponsorów).
3. Rodzice uczniów biorących udział w wycieczce zobowiązani są do pokrycia związanych z nią kosztów, chyba, że udział w imprezie może być sfinansowany z innych źródeł.
4. Rodzice, którzy zadeklarowali udział swego dziecka w wycieczce, a następnie deklarację tę wycofali, zobowiązani są do pokrycia strat, jakie powstały z tego tytułu.
5. Kierownik wycieczki oraz opiekunowie nie ponoszą kosztów udziału w imprezie.
6. Kierownik wycieczki odpowiada za terminowe regulowanie zobowiązań finansowych z nią związanych.
7. Rozliczenia wycieczki dokonuje kierownik, określając sposób zagospodarowania nadwyżki, względnie uzupełnienia niedoboru finansowego.
8. Dowodami finansowymi są przede wszystkim kwitariusze KP, oraz rachunki, faktury i bilety wydawane przez uprawnione do danego rodzaju działalności podmioty gospodarcze – w wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach mogą to być oświadczenia o poniesionym wydatku podpisane przez kierownika wycieczki oraz wszystkich opiekunów, jednak wydatki tego typu nie mogą przekroczyć 20 % kosztów wycieczki.

§ 8

Wycieczki zagraniczne

1. Dyrektor szkoły jest zobowiązany poinformować organ prowadzący i organ sprawujący nadzór pedagogiczny o organizowaniu takiej wycieczki przekazując kartę wycieczki wraz z załącznikami (załącznik nr 3 i 6). Dyrektor szkoły nie przekazuje listy uczniów.
2. Szkoła ma obowiązek zawrzeć umowę ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia na rzecz osób biorących udział w wycieczce, o ile obowiązek zawarcia takiej umowy nie wynika z odrębnych przepisów.
3. Kierownik wycieczki lub co najmniej jeden opiekun wycieczki zna język obcy na poziomie umożliwiającym porozumiewanie się w krajach tranzytowych i kraju docelowym.

1. Zawiadomienie o organizacji wycieczki zagranicznej z załączoną dokumentacją należy złożyć w Kuratorium Oświaty w Warszawie, Al. Jerozolimskie 32,

00-024 Warszawa lub we właściwej Delegaturze Kuratorium Oświaty w Warszawie:

2. Szczegółowe informacje dotyczące organizacji wycieczek dla dzieci i młodzieży szkolnej można uzyskać w Kuratorium Oświaty w Warszawie:

Wydział Zwiększania Szans Edukacyjnych, tel. 22 551 24 00 wew. 3044

3. Kuratorium Oświaty w Warszawie Karta informacyjna

godz. urzędowania: pn. - pt. 8.00 - 16.00 Wydział Zwiększania Szans Edukacyjnych

tel.: 22 551 24 00, fax.: 22 826 64 97 tel. 22 551 24 30

e -mail: kuratorium@kuratorium. waw.pl

Wydział Kształcenia Ogólnego tel. 22 551 24 00 wew. 4131,

6. Wymagane dokumenty - karta wycieczki (załącznik nr 3)

6.1. Zawiadomienie (załącznik nr 6), powinno zawierać:

- dane organizatora,
- nazwę kraju (krajów),
- czas pobytu,
- program pobytu,
- imię i nazwisko kierownika oraz opiekunów,

- miejsce noclegowe – adres, telefon

6.2. Karta wycieczki, (załącznik nr 3) i program wycieczki (załącznik nr 4)

6.3. Na czas trwania wycieczki/ imprezy zagranicznej obowiązkowe jest wykupienie ubezpieczenia wszystkich uczestników od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia oraz możliwe jest dokupienie innych dodatkowych ubezpieczeń – polisa ubezpieczeniowa winna znajdować się w dokumentacji wycieczki.

Uwaga:

* Kierownik wycieczki lub co najmniej jeden opiekun wycieczki zna język obcy na poziomie umożliwiającym porozumiewanie się w krajach tranzytowych i kraju docelowym.

* Należy pamiętać, że tzw. „czas wolny" w trakcie trwania wycieczki (imprezy) należy rozumieć, jako czas wolny od zwiedzania lub innych form edukacyjnego wykorzystania czasu wycieczki, a nie, jako czas wolny od bezpośredniego dozoru opiekunów.

* Oferta biura turystycznego wymaga obudowy merytorycznej, za którą odpowiedzialny jest kierownik wycieczki.

7. Realizacja

Zgodę na realizację wycieczki zagranicznej wydaje dyrektor szkoły po zawiadomieniu organu prowadzącego i organu sprawującego nadzór pedagogiczny.

Odpowiedzialność za zorganizowanie wycieczki zagranicznej ponosi dyrektor szkoły,

§ 9

Dokumentacja wycieczki

1. Pisemna zgoda rodziców - załącznik 1.
2. Dwa egzemplarze listy uczestników wycieczki - załącznik 2.
3. Karta wycieczki i program wycieczki – załącznik 3 i załącznik 4
4. Regulamin zachowania się uczniów podczas wycieczki oraz lista z podpisami- załącznik 5 i 5A.
5. Rozliczenie finansowe wycieczki po jej zakończeniu – załącznik 7.
6. Dokumentacja wycieczki, o której mowa w punkcie 1 - 4 winna być złożona w terminie minimum 7 dni przed jej rozpoczęciem do zatwierdzenia, w przypadku wycieczki zagranicznej jest to termin 14 dni.

§ 10

Postanowienia końcowe

1. Uczniowie, którzy nie uczestniczą w wycieczce klasowej organizowanej w dniach zajęć szkolnych mają obowiązek brać udział w zajęciach z klasą wskazaną przez dyrektora/ wychowawcę.
2. Listę tych uczniów wychowawca wywiesza na tablicy ogłoszeń w pokoju nauczycielskim.
3. Wobec uczestników, którzy nie przestrzegają regulaminu i zasad przepisów bezpieczeństwa, będą wyciągnięte konsekwencje zgodnie z kryteriami ocen z zachowania zawartych w wewnątrzszkolnym systemie oceniania.
4. W przypadku naruszenia przez ucznia punktu 15 regulaminu zawiadamia się jego rodziców (prawnych opiekunów) oraz dyrektora szkoły. Rodzice (prawni opiekunowie) zobowiązani są do natychmiastowego odebrania dziecka z wycieczki.
5. W sprawach nie uregulowanych niniejszym regulaminem stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu Pracy, Statutu Szkoły oraz rozporządzeń MEN w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny w szkołach i w sprawie zasad i warunków organizowania przez szkoły krajoznawstwa i turystyki.

§ 5

Procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych:

Zabrania się prowadzenia wycieczek podczas burzy, śnieżycy, gołoledzi.

1. W przypadku zaginięcia uczestnika wycieczki/ imprezy:
 - a) jeden z opiekunów poszukuje uczestnika;
 - b) reszta grupy z drugim opiekunem czeka w określonym miejscu.
2. W przypadku nieodnalezienia uczestnika w ostatnio widzianym miejscu:
 - a) kierownik wycieczki informuje Dyrektora szkoły lub placówki o fakcie zaginięcia ucznia,
 - b) kierownik wycieczki w porozumieniu z Dyrektorem szkoły lub placówki informuje rodziców o zdarzeniu i podjętych krokach dotyczących zaginionego uczestnika,

- c) kierownik wycieczki w porozumieniu z Dyrektorem szkoły lub placówki zgłasza Policji zaginięcie uczestnika,
- d) dyrektor szkoły lub placówki jest w stałym kontakcie telefonicznym z rodzicami zaginionego uczestnika,
- e) dalsze działania kierownik wycieczki podejmuje w porozumieniu z Policją, informując Dyrektora szkoły lub placówki.

3. W przypadku nagłej choroby uczestnika wycieczki/imprezy kierownik wycieczki jest zobowiązany:

- a) nawiązać kontakt z rodzicami, którzy mogą udzielić niezbędnych informacji o jego stanie zdrowia,
- b) udzielić pierwszej pomocy, a w przypadku, gdy objawy nie ustępują, niezwłocznie wezwać Pogotowie Ratunkowe lub zgłosić się z chorym uczestnikiem na Szpitalny Oddział Ratunkowy,
- c) stosować się do zaleceń lekarza,
- d) mieć stały kontakt z rodzicami uczestnika wycieczki/imprezy, powiadomić Dyrektora szkoły lub placówki.

4. W przypadku powstania pożaru w pojeździe:

- a) informację o rozpoczęciu ewakuacji przekazać uczestnikom wycieczki/imprezy w sposób spokojny, sugestywny, aby nie spowodować paniki,
- b) nie wolno pozostawić ewakuacji bez nadzoru (ludzie podczas paniki robią rzeczy nieprzewidywalne stanowiąc zagrożenie dla siebie i innych),
- c) jak najszybciej opuścić pojazd. W przypadku blokady drzwi pojazd (autokar) należy opuścić przez specjalne okna awaryjne usuwając szybę (wybicie lub usunięcie uszczelek),
- d) w przypadku zadymienia nakazać osobom ewakuowanym zasłonięcie ust i nosa,
- e) odejść jak najdalej od pojazdu, pomagając osobom poszkodowanym, rannym, niepełnosprawnym,
- f) wyprowadzić osoby ze strefy zagrożenia w bezpieczne miejsce,
- g) zwrócić uwagę czy w pobliżu pojazdu nie ma rozlanego paliwa,
- h) dokonać wstępnej segregacji poszkodowanych i przystąpić do udzielenia pierwszej pomocy,
- i) po sprawdzeniu, czy nikt nie został w pojeździe, bezzwłocznie powiadomić **Straż Pożarną tel. 998 lub 112**, ustawić za pojazdem trójkąt ostrzegawczy i w miarę możliwości przystąpić do gaszenia pamiętając, że:

- istotnym elementem akcji gaśniczej jest odłączenie przewodu masowego od końcówki akumulatora, co zapobiegnie iskrzeniu w wyniku zwarcia,
- pożar silnika gasimy kierując strumień z gaśnicy w sam środek płomienia najlepiej przy zamkniętej (lub lekko uchylonej) pokrywie, poprzez szczeliny, ponieważ dostęp powietrza do komory silnikowej jest wówczas utrudniony, a gaszenie pożaru skuteczniejsze,
- w czasie gaszenia trzymamy głowę możliwie daleko od trujących oparów, 13
- gaszenie innych fragmentów pojazdu należy poprzedzić usunięciem łatwopalnych płynów, np. puszek oleju, kanistrów z benzyną (**niedopuszczalne jest przewożenie kanistrów z benzyną w przypadku zorganizowanych wycieczek**),
- opanowanie pożaru bez gaśnicy jest trudne. Nie dysponując gaśnicą - ogień na silniku można starać się „zdusić” kocem lub piaskiem.

Ważne!

Pamiętajmy, że nie używamy do gaszenia wody, jeżeli palą się elementy z paliwem samochodowym.

Przy uszkodzonym zbiorniku z paliwem może dojść do wybuchu, dlatego należy zachować szczególną ostrożność przy ewakuacji i akcji gaśniczo-ratowniczej.

W świetle ustawy o ochronie przeciwpożarowej nie masz obowiązku czynnego gaszenia pożaru, szczególnie, jeżeli zagraża to twojemu życiu i zdrowiu.

Masz natomiast obowiązek:

- *powiadomić o pożarze służby ratownicze,*
- *powiadomić o pożarze osoby znajdujące się w strefie zagrożenia,*
- *podporządkować się decyzjom, jakie wydaje kierujący akcją.*

W razie konieczności angażowania służb ratunkowych, korzystać z międzynarodowego numeru telefonu komórkowego – 112

O zdarzeniu poinformować niezwłocznie Dyrektora Szkoły.

ZGODA RODZICA /OPIEKUNA/ NA UDZIAŁ DZIECKA W WYCIECZCE.

.....
/imię i nazwisko rodzica / opiekuna/

.....
/adres/

.....
/telefon szybkiego kontaktu/

.....
/pesel dziecka/

OŚWIADCZENIE

Wyrażam zgodę na udział syna /córki
w wycieczce do która odbędzie
się w dniu/dniach..... i pokrycia kosztów związanych
z wyjazdem w kwocie do dnia

Oświadczam, że nie ma przeciwwskazań lekarskich, aby syn/córka uczestniczył/a w wycieczce.

Równocześnie wyrażam zgodę na przeprowadzenie wszelkich niezbędnych czynności, zabiegów
lub operacji w stanach zagrażających zdrowiu lub życiu mojego dziecka.

Inne istotne informacje, które rodzice/opiekunowie chce przekazać organizatorowi wycieczki
(min.zażywane leki, dolegliwości)

.....
.....
.....

Oświadczam, że zapoznałem się z Regulaminem wycieczek szkolnych w Szkole Podstawowej
Nr 5 im. Leonida Teligi w Grodzisku Mazowieckim załącznik 5 oraz zobowiązuje się do jego
przestrzegania.

Przyjmuję do wiadomości, iż w przypadku stwierdzenia, że moje dziecko spożyło alkohol,
narkotyki lub inne zabronione substancje lub stworzyło zagrożenie dla życia i zdrowia własnego
lub innych uczestników, zobowiązuję się osobiście, na własny koszt odebrać dziecko z wycieczki.

O zaistniałym zdarzeniu zostaje poinformowany Dyrektor szkoły.

Jednocześnie zgadzam się, w przypadku zaistniałej konieczności na przeszukanie bagażu
i kieszeni mojego dziecka.

.....
data czytelny podpis rodzica / opiekuna

Załącznik 2

Lista uczestników wycieczki do.....
w dniu/dniach.....

L.p.	Imię i nazwisko	Klasa	PESEL	Numer telefonu Opiekuna	Adres zamieszkania
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17.					
18.					
19.					
20.					
21.					
22.					

23.					
24.					
25.					
26.					
27.					
28.					
29.					
30.					

KARTA WYCIECZKI

Nazwa i adres przedszkola/szkoły/placówki

.....

Cel wycieczki

.....

.....

Nazwa kraju (dotyczy wycieczki za granicą), miasto, trasa wycieczki

.....

.....

Termin ilość dni klasa

Liczba uczestników, w tym niepełnosprawnych.....

Kierownik (imię i nazwisko, telefon) .

.....

Liczba opiekunów

Środek lokomocji.....

.....

Dyrektor placówki

.....

Kierownik wycieczki

Załącznik 4.

PROGRAM WYCIECZKI

Data i godz. wyjazdu oraz powrotu	Długość trasy (w kilometrach)	Miejscowość docelowa i trasa powrotna	Szczegółowy program wycieczki od wyjazdu do powrotu	Adres miejsca noclegowego i żywieniowego oraz przystanki i miejsca żywienia.

OŚWIADCZENIE

Zobowiązuję się do przestrzegania przepisów dotyczących bezpieczeństwa w czasie wycieczki.

Kierownik wycieczki

.....
(imię i nazwisko oraz podpis)

Opiekunowie wycieczki

1.
 2.
 3.
 4.
 5.
- (imię i nazwisko oraz podpis)

ZATWIERDZAM

.....
(pieczęć i podpis dyrektora szkoły)

Regulamin wycieczek szkolnych w Szkole Podstawowej Nr 5

im. Leonida Teligi w Grodzisku Mazowieckim

Obowiązkiem każdego uczestnika wycieczki/ wyjazdu oraz jego rodziców / prawnych opiekunów jest zapoznanie się(u organizatora, w szkole, na stronie internetowej szkoły) z poniższym regulaminem i pisemne potwierdzenie przyjęcia do wiadomości zapisów regulaminu oraz jego przestrzegania.

1. Zapisy powyższego regulaminu dotyczą podróży, przemieszczania się we wskazane miejsca oraz pobytu w miejscu docelowym.
2. Podczas wyjazdu/wycieczki należy bezwzględnie podporządkować się poleceniom kierownika i opiekunów wycieczki.
3. Wszystkich uczestników obowiązuje punktualność podczas wycieczki, stawianie się o ściśle ustalonych przez kierownika wycieczki i opiekunów godzinach i miejscach zbiórek.
4. Nie wolno samowolnie oddalać się od grupy, należy przestrzegać obowiązkowego harmonogramu wycieczki.
5. W czasie podróży nie wolno przemieszczać się po autokarze, pojeździe, zmieniać miejsca, nie stawać na siedzeniu, nie wychylać się przez okno, spożywać pokarmów, pić napojów, rozmawiać z kierowcą i zakłócać spokoju współpasażerów.
6. W autokarze/ pojeździe należy pozostawić nienaganny porządek. w czasie jazdy nie spacerować, nie zaśmiecać pojazdu, nie niszczyć wyposażenia pojazdu.
7. Nie wolno pokazywać zza szyb autokaru/pociągu gestów obraźliwych, uwłaczających ludzkiej godności.
8. Należy zachowywać szczególne środki bezpieczeństwa podczas przemieszczania się drogami publicznymi podporządkowując się przepisom o ruchu drogowym.
9. Obowiązkowo należy dbać o kulturę osobistą i zachowywać się zgodnie z zasadami dobrego wychowania, nie używać wulgaryzmów!!!
10. Rodzice/ prawni opiekunowie informują przed wyjazdem w formie pisemnej, kierownika wycieczki bądź opiekunów o ewentualnych dolegliwościach dziecka i stosowanych lekach.
11. Rodzice / prawni opiekunowie zapewniają swojemu dziecku wymagane wyposażenie, odzież, buty oraz inne przedmioty, wskazane przez kierownika wycieczki lub opiekunów.

12. Rodzice/ prawni opiekunowie zostają poinformowani, iż w razie zniszczenia, zdewastowania przez ich dziecko sprzętu lub innych przedmiotów, urządzeń - ponoszą odpowiedzialność materialną.

13. Uczestnicy są informowani o tym, że pomieszczenia, w których przebywają mają pozostać w nienaruszonym, niezniszczonym stanie, a miejsce noclegu posprzątane i pozostawione w takim stanie, w jakim je zastano.

14. Podczas przebywania w innych obiektach należy dostosować się do regulaminów w nich obowiązujących.

15. Bezwzględnie obowiązuje zakaz posiadania i spożywania alkoholu, papierosów, (w tym e- papierosów) i środków odurzających.

W przypadku posiadania lub zażywania alkoholu lub środków odurzających rodzice zostają powiadomieni w trybie natychmiastowym i uczestnik kończy wycieczkę a rodzice są zobowiązani odebrać dziecko z miejsca pobytu na własny koszt, o fakcie zostaje poinformowany Dyrektor szkoły.

16. Jednocześnie zgadzam się, w przypadku zaistniałej konieczności na przeszukanie bagażu i kieszeni mojego dziecka.

17. W przypadku dolegliwości i złego samopoczucia uczestnik ma obowiązek powiadomić o tym fakcie kierownika lub opiekunów wycieczki.

18. Wszelkie wątpliwości i niejasności należy zgłaszać kierownikowi i opiekunom wycieczki. Nie wolno niczego załatwiać na "własną rękę".

19. Podczas pobytu poza miejscem zamieszkania, w przypadku dolegliwości lub konieczności udzielenia pomocy medycznej, kierownik wycieczki lub opiekunowi zgłaszają problem do najbliższego punktu pomocy medycznej, za wcześniejszą zgodą rodziców (w przypadku braku możliwości kontaktu decyzję podejmuje kierownik wraz z opiekunami).

20. Uczestnicy mają pełną świadomość ewentualnych niedogodności (nie z winy organizatorów) i dostosowują się do zaistniałej sytuacji, bez wnoszenia roszczeń, niepotrzebnych zażaleń.

21. Uczestnicy, w przypadku samodzielnie przygotowywanych posiłków, zachowują szczególną ostrożność w korzystaniu z urządzeń elektrycznych, gazowych oraz innych.

22. Wszelkie urządzenia typu: telefon komórkowy, aparat cyfrowy i inne, uczestnik zabiera na własną odpowiedzialność.

23. Od godziny 22.00 obowiązuje cisza nocna, nie wolno praktykować tzw. "zielonych nocy"- w przypadku wycieczki z noclegiem.

Załącznik nr 5a

Potwierdzalnie zapoznania się z uczestników wycieczki z regulaminem

Zapoznałem(am) się z regulaminem wycieczki i jej programem:

L.p.	Imię i nazwisko uczestnika	Data	Podpis opiekuna	Uwagi
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				
21.				
22.				

23.				
24.				
25.				
26.				
27.				
28.				
29.				
30.				

Załącznik 6

WZÓR PISMA DO KURATORIUM

Grodzisk Maz., dnia

Kuratorium Oświaty
Warszawa

Na podstawie rozporządzenia MENiS z dn. 1czerwca2018(Dz. U. poz. 1055) r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki zawiadamiam o zorganizowaniu wycieczki szkolnej.

Załączam.

Kartę wycieczki

Załącznik 7

ROZLICZENIE WYCIECZKI SZKOLNEJ

do

zorganizowanej w dniu przez

I. DOCHODY

Wpłaty uczestników: liczba osób x koszt wycieczki = zł

Inne wpłaty:

Razem dochody:.....

II. WYDATKI

1. Koszt wynajmu autobusu:

2. Koszt noclegu:

3. Koszt wyżywienia:

4. Bilety wstępu: do teatru:

do kina:

do muzeum:

inne:.....
.....

5. Inne wydatki (.....)

Razem wydatki.....

III. Koszt wycieczki (imprezy) na 1 uczestnika: -

IV. Pozostała kwota w wysokości zł zostaje

.....
.....

(określić sposób zagospodarowania kwoty – np. zwrot, wspólne wydatki klasowe itp.)

ORGANIZATR

(kierownik wycieczki)

Rozliczenie przyjął:

.....

(data i podpis dyrektora szkoły)

Załącznik 8

Szczegółowe informacje dotyczące organizacji transportu osób tj.

1. Warunki techniczne pojazdu,
2. Obowiązki kierowcy,
3. Normy czasu jazdy i odpoczynku obowiązujące kierowcę autokaru,
4. Dopuszczalne prędkości autobusów,
5. Procedury postępowania w razie wypadku drogowego,
6. Awarii podczas imprezy turystycznej.
7. Przechodzenia przez jezdnę
8. Ruchu rowerowego.

Wskazania dla organizatorów w zakresie organizacji transportu osób.

1. Warunki techniczne, jakie powinien spełniać autokar podczas przewozu uczestników wycieczki.

Autobus – pojazd samochodowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu więcej niż 9 osób łącznie z kierowcą.

Przed zamówieniem autobusu warto ustalić liczbę pasażerów, bo tylko dzięki tej wiedzy dokonamy wyboru autokaru, który będzie przystosowany do przewozu żądanej liczby osób tak, aby nie nastąpiło przekroczenie dopuszczalnej liczby miejsc siedzących. Przy wyborze przewoźnika nie należy kierować się wyłącznie ceną wynajmu autobusu. Należy natomiast uzyskać gwarancję przewoźnika, że autobus jest w pełni sprawny i bezpieczny.

Przed wyborem autokaru dla dzieci zastanów się, czy sam chciałbyś nim jechać w daleką podróż. ***Możesz zwrócić się o pomoc w sprawdzeniu stanu technicznego autobusu i kwalifikacji kierowcy do Policji lub Inspekcji Transportu Drogowego, jednak pamiętaj, aby czas i miejsce kontroli umówić z kilkudniowym wyprzedzeniem.***

Podstawowe warunki techniczne:

- każdy pojazd musi posiadać aktualne badania techniczne, które w przypadku autobusu, przeprowadza się przed upływem roku od dnia pierwszej rejestracji, a następnie co 6 miesięcy,
- autobus przewożący zorganizowaną grupę dzieci lub młodzieży w wieku do 18 lat powinien być oznaczony z przodu i z tyłu kwadratowymi tablicami barwy żółtej z symbolem dzieci barwy czarnej, w warunkach niedostatecznej widoczności tablice powinny być oświetlone, chyba że są wykonane z materiału odblaskowego,

- autobus powinien posiadać wyjścia awaryjne do których dostęp nie powinien być niczym utrudniony,
- autobus powinien być wyposażony w dwie gaśnice, z których jedna powinna by umieszczona możliwie blisko kierowcy, a druga - wewnątrz autobusu, w miejscu łatwo dostępnym w razie potrzeby jej użycia,
- autobus powinien by wyposażony w apteczkę doraźnej pomocy,
- powinien posiadać nagłośnienie z mikrofonem,
- powinien posiadać sprawny system ogrzewania w okresie jesienno-zimowym oraz klimatyzację w okresie letnim.

2. Obowiązki kierowcy.

Kierujący autobusem jest obowiązany mieć przy sobie i okazywać na żądanie:

- prawo jazdy kat. D,
- dowód rejestracyjny pojazdu,
- dokument stwierdzający zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC,
- inne dokumenty wynikające z ustawy o transporcie drogowym.

Kierujący autobusem jest obowiązany używać świateł mijania podczas jazdy w warunkach normalnej przejrzystości powietrza. W czasie od świtu do zmierzchu w warunkach normalnej przejrzystości powietrza, zamiast świateł mijania, kierujący może używać świateł do jazdy dziennej.

Kierujący autobusem podczas wsiadania lub wysiadania dzieci lub młodzieży w obrębie jezdni, dla zwrócenia większej uwagi innych kierujących, jest obowiązany włączyć światła awaryjne.

Kierujący autobusem oraz pasażerowie autobusu wyposażonego w pasy bezpieczeństwa, są obowiązani korzystać z tych pasów podczas jazdy. Ponadto w autobusie wyposażonym w pasy bezpieczeństwa dziecko w wieku do 12 lat, nieprzekraczające 150 cm wzrostu, przewozi się w foteliku ochronnym lub innym urządzeniu do przewożenia dzieci.

Kierowcy autobusu zabrania się:

- korzystania podczas jazdy z telefonu wymagającego trzymania słuchawki lub mikrofonu w ręku,
- podczas przewozu osób, palenia tytoniu i spożywania pokarmów w czasie jazdy,

- otwierania drzwi pojazdu, pozostawiania otwartych drzwi lub wysiadania bez upewnienia się, że nie spowoduje to zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub jego utrudnienia.

3. Normy czasu jazdy i odpoczynku obowiązujące kierowcę autokaru.

Zaleca się maksymalnie na dobę:

9 godzin

Dopuszczalne jest dwa razy w tygodniu zwiększenie na dobę do:

10 godzin

Liczba kierowców w autobusie

Czas przejazdu nie przekracza 9-10 godzin

1 kierowca

Czas przejazdu powyżej 10 godzin

Obowiązkowo 2 kierowców

Maksymalny czas jazdy bez przerwy

4 godziny 30 minut.

Przerwy w jeździe po cztero i półgodzinnym okresie prowadzenia:

Zalecane minimum 45 minut.

Dopuszczalne jest zastosowanie tak zwanych przerw dzielonych, z których każda wynosi minimum 15 minut.

Przykład: 2 godziny jazdy - 25 min. przerwy + 2 i pół godziny jazdy - 20 minut przerwy.

Szczególnie zalecany jest odpoczynek 11 godzinny (odpoczynek musi zawierać się w 24 godzinach od momentu rozpoczęcia pracy).

Skrócony

Dopuszczalne jest 9 kolejnych godzin, maksymalnie 3 razy w tygodniu

Dzielony

Dozwolone: długość trwania odpoczynku jest zwiększona do 12 godzin w przypadku podzielenia na dwa lub trzy okresy, z czego jeden składający się z minimum 8 kolejnych godzin. Długość trwania każdego z pozostałych okresów nie może być mniejsza niż 1 godzina.

Przykład: 8h +1h+3h; 8h +2h+2h; 8h+4h.

Odpoczynek dzienny

(2 kierowców - załoga)

Norma

Minimum 8 kolejnych godzin (w trakcie postoju autobusu) w okresie 30 godzin wspólnego przebywania w pojeździe.

4. Dopuszczalne prędkości autobusów.

Obowiązują następujące zasady;

- a) kierujący autobusem jest obowiązany jechać z taką prędkością, która zapewni mu panowanie nad pojazdem z uwzględnieniem warunków, w jakich ruch się odbywa, a w szczególności: rzeźby terenu, stanu i widoczności drogi, stanu pojazdu, warunków atmosferycznych i natężenia ruchu.
- b) dopuszczalna prędkość autobusu na obszarze zabudowanym w godzinach 5.00-23.00 wynosi 50 km/h, a w godzinach 23.00-5.00 wynosi 60 km/h.
- c) prędkość dopuszczalna autobusu poza obszarem zabudowanym, wynosi:
- 80 km/h na autostradzie, drodze ekspresowej lub drodze dwujezdniowej co najmniej o dwóch pasach przeznaczonych dla każdego kierunku ruchu,
 - 70 km/h na pozostałych drogach.
- d) dopuszczalna prędkość autobusu spełniającego dodatkowe warunki techniczne określone w odpowiednich przepisach, na autostradzie i drodze ekspresowej wynosi 100 km/h.
- e) autobus powinien być wyposażony w homologowany ogranicznik prędkości, ograniczający maksymalną prędkość autobusu do 100 km/h.

Ważne!

Znak określający dopuszczalną prędkość większą niż 50 km/h, umieszczony na obszarze zabudowanym, nie dotyczy autobusu.

Kierujący pojazdem, omijając pojazd przewożący zorganizowaną grupę dzieci lub młodzieży w wieku do 18 lat jest obowiązany w czasie wsiadania lub wysiadania dzieci lub młodzieży zachować szczególną ostrożność i w razie potrzeby zatrzymać się.

5. Procedury postępowania w razie wypadku drogowego, awarii podczas imprezy turystycznej.

Wybrane przepisy ustawy Prawo o ruchu drogowym:

Art. 44.

1. Kierujący pojazdem w razie uczestniczenia w wypadku drogowym jest obowiązany:

- 1) zatrzymać pojazd, nie powodując przy tym zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- 2) przedsięwziąć odpowiednie środki w celu zapewnienia bezpieczeństwa ruchu w miejscu wypadku;
- 3) niezwłocznie usunąć pojazd z miejsca wypadku, aby nie powodował zagrożenia lub tamowania ruchu, jeżeli nie ma zabitego lub rannego;

4) podać swoje dane personalne, dane personalne właściciela lub posiadacza pojazdu oraz dane dotyczące zakładu ubezpieczeń, z którym zawarta jest umowa obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, na żądanie osoby uczestniczącej w wypadku.

2. Jeżeli w wypadku jest zabity lub ranny, kierujący pojazdem jest obowiązany ponadto:

- 1) udzielić niezbędnej pomocy ofiarom wypadku oraz wezwać zespół ratownictwa medycznego i Policję;
- 2) nie podejmować czynności, które mogłyby utrudnić ustalenie przebiegu wypadku;
- 3) pozostać na miejscu wypadku, a jeżeli wezwanie zespołu ratownictwa medycznego lub Policji wymaga oddalenia się – niezwłocznie powrócić na to miejsce.

Art. 50.

1. Kierujący pojazdem jest obowiązany sygnalizować **postój pojazdu** silnikowego lub przyczepy **z powodu uszkodzenia lub wypadku:**

- 1) na autostradzie lub drodze ekspresowej – w każdym przypadku;
- 2) na pozostałych drogach twardych:
 - a) poza obszarem zabudowanym – w razie postoju na jezdni w miejscu, w którym jest to zabronione, a na poboczu, jeżeli pojazd nie jest widoczny z dostatecznej odległości,
 - b) na obszarze zabudowanym – w razie postoju na jezdni w miejscu, w którym zatrzymanie jest zabronione.

2. Postój pojazdu, o którym mowa w ust. 1, należy sygnalizować w sposób następujący:

- 1) na autostradzie lub drodze ekspresowej – przez:
 - a) włączenie świateł awaryjnych pojazdu, a jeżeli pojazd nie jest w nie wyposażony, należy włączyć światła pozycyjne,
 - b) umieszczenie ostrzegawczego trójkąta odblaskowego w odległości 100 m za pojazdem; trójkąt ten umieszcza się na jezdni lub poboczu, odpowiednio do miejsca unieruchomienia pojazdu;
- 2) na pozostałych drogach:
 - a) poza obszarem zabudowanym – przez umieszczenie w odległości 30–50 m za pojazdem ostrzegawczego trójkąta odblaskowego i włączenie świateł awaryjnych; w razie, gdy pojazd nie jest wyposażony w światła awaryjne, należy włączyć światła pozycyjne,

b) na obszarze zabudowanym – przez włączenie świateł awaryjnych, a jeżeli pojazd nie jest w niego wyposażony, należy włączyć światła pozycyjne i umieścić ostrzegawczy trójkąt odblaskowy za pojazdem lub na nim, na wysokości nie większej niż 1 m.

3) **Sygnalizowanie, o którym mowa w ust. 1 i 2, obowiązuje przez cały czas postoju pojazdu.**

6. Bezpieczeństwo pieszych w ruchu drogowym.

Pieszycy – osoba znajdująca się poza pojazdem na drodze i nie wykonująca na niej robót lub czynności przewidzianych odrębnymi przepisami; za pieszego uważa się również osobę prowadzącą, ciągnącą lub pchającą rower, motorower, motocykl, wózek dziecięcy, podręczny lub inwalidzki, osobę poruszającą się na wózku inwalidzkim, a także osobę w wieku do 10 lat kierującą rowerem pod opieką osoby dorosłej;

Kolumna pieszych – zorganizowana grupa pieszych prowadzona przez kierownika lub dowódcę.

Ważne!

Przepisów o ruchu pieszych nie stosuje się w razie zamknięcia ruchu pojazdów na drodze.

1. Obowiązki pieszego.

Pieszycy jest obowiązany korzystać z chodnika lub drogi dla pieszych, a w razie ich braku – z pobocza.

Jeżeli nie ma pobocza lub czasowo nie można z niego korzystać, pieszy może korzystać z jezdni, pod warunkiem zajmowania miejsca jak najbliżej jej krawędzi i ustępowania miejsca nadjeżdżającemu pojazdowi.

Pieszycy idący po poboczu lub jezdni jest obowiązany iść lewą stroną drogi.

Pieszycy idący jezdnią są obowiązani iść jeden za drugim. Na drodze o małym ruchu, w warunkach dobrej widoczności, dwóch pieszych może iść obok siebie.

Korzystanie przez pieszego z drogi dla rowerów jest dozwolone tylko w razie braku chodnika lub pobocza albo niemożności korzystania z nich. Pieszycy, z wyjątkiem osoby niepełnosprawnej, korzystając z tej drogi, jest obowiązany ustąpić miejsca rowerowi.

Ważne!

Powyższych przepisów nie stosuje się w strefie zamieszkania. W strefie tej pieszy korzysta z całej szerokości drogi i ma pierwszeństwo przed pojazdem.

2. Ruch kolumn pieszych.

Kolumna pieszych, z wyjątkiem pieszych w wieku do 10 lat, może się poruszać tylko prawą stroną jezdni.

Kolumna pieszych w wieku do 10 lat jest obowiązana korzystać z chodnika lub drogi dla pieszych, a w razie ich braku – z pobocza. Jeżeli nie ma pobocza lub czasowo nie można z niego korzystać, kolumna pieszych w wieku do lat 10 może korzystać z jezdni, pod warunkiem zajmowania miejsca jak najbliżej jej krawędzi i ustępowania miejsca nadjeżdżającemu pojazdowi.

Kolumna pieszych w wieku do 10 lat idąc po poboczu lub jezdni jest obowiązana iść lewą stroną drogi.

Liczba pieszych idących jezdnią w kolumnie obok siebie nie może przekraczać 4, a w kolumnie wojskowej – 6, pod warunkiem, że kolumna nie zajmuje więcej niż połowy szerokości jezdni.

Piesi w wieku do 10 lat mogą iść w kolumnie tylko dwójkami pod nadzorem, co najmniej jednej osoby pełnoletniej.

Długość kolumny pieszych nie może przekraczać 50 m. Odległość między kolumnami nie może być mniejsza niż 100 m.

Jeżeli przemarsz kolumny pieszych odbywa się w warunkach niedostatecznej widoczności:

a) pierwszy i ostatni z idących z lewej strony są obowiązani nieść latarki:

- pierwszy – ze światłem białym, skierowanym do przodu,
- ostatni – ze światłem czerwonym, skierowanym do tyłu;

b) w kolumnie o długości przekraczającej 20 m, idący po lewej stronie z przodu i z tyłu są obowiązani używać elementów odblaskowych odpowiadających właściwym warunkom technicznym, a ponadto idący po lewej stronie są obowiązani nieść dodatkowe latarki ze światłem białym, rozmieszczone w taki sposób, aby odległość między nimi nie przekraczała 10 m;

c) światło latarek powinno być widoczne z odległości, co najmniej 150 m.

Zabrania się:

a) ruchu po jezdni kolumny pieszych w czasie mgły; zakaz ten nie dotyczy kolumny wojskowej lub policyjnej,

c) ruchu po jezdni kolumny pieszych w wieku do 10 lat w warunkach niedostatecznej widoczności,

c) prowadzenia po jezdni kolumny pieszych przez osobę w wieku poniżej 18 lat.

3. Przechodzenie przez jezdnię.

Wybrane przepisy ustawy Prawo o ruchu drogowym:

Art. 13

1. Pieszy, przechodząc przez jezdnię lub torowisko, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność oraz, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, korzystać z przejścia dla pieszych. Pieszy znajdujący się na tym przejściu ma pierwszeństwo przed pojazdem.
2. Przechodzenie przez jezdnię poza przejściem dla pieszych jest dozwolone, gdy odległość od przejścia przekracza 100 m. Jeżeli, jednak skrzyżowanie znajduje się w odległości mniejszej niż 100 m od wyznaczonego przejścia, przechodzenie jest dozwolone również na tym skrzyżowaniu.
3. Przechodzenie przez jezdnię poza przejściem dla pieszych, o którym mowa w ust. 2, jest dozwolone tylko pod warunkiem, że nie spowoduje zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub utrudnienia ruchu pojazdów. Pieszy jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa pojazdom i do przeciwległej krawędzi jezdni iść drogą najkrótszą, prostopadle do osi jezdni.
4. Jeżeli na drodze znajduje się przejście nadziemne lub podziemne dla pieszych, pieszy jest obowiązany korzystać z niego, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.
5. Na obszarze zabudowanym, na drodze dwujezdniowej lub po której kursują tramwaje po torowisku wyodrębnionym z jezdni, pieszy przechodząc przez jezdnię lub torowisko jest obowiązany korzystać tylko z przejścia dla pieszych.
6. Przechodzenie przez torowisko wyodrębnione z jezdni jest dozwolone tylko w miejscu do tego przeznaczonym.
7. Jeżeli wysepka dla pasażerów na przystanku komunikacji publicznej łączy się z przejściem dla pieszych, przechodzenie do i z przystanku jest dozwolone tylko po tym przejściu.
8. Jeżeli przejście dla pieszych wyznaczone jest na drodze dwujezdniowej, przejście na każdej jezdni uważa się za przejście odrębne. Przepis ten stosuje się odpowiednio do przejścia dla pieszych w miejscu, w którym ruch pojazdów jest rozdzielony wysepką lub za pomocą innych urządzeń na jezdni.

Art. 14.

Zabrania się:

1. Wchodzenia na jezdnię:
 - a) bezpośrednio przed jadącym pojazdem, w tym również na przejściu dla pieszych,
 - b) spoza pojazdu lub innej przeszkody ograniczającej widoczność drogi,

2. Przechodzenia przez jezdnię w miejscu o ograniczonej widoczności drogi.
3. Zwalniania kroku lub zatrzymywania się bez uzasadnionej potrzeby podczas przechodzenia przez jezdnię lub torowisko.
4. Przebiegania przez jezdnię.
5. Chodzenia po torowisku.
6. Wchodzenia na torowisko, gdy zapory lub pół zapory są opuszczone lub rozpoczęto ich opuszczanie.
7. Przechodzenia przez jezdnię w miejscu, w którym urządzenie zabezpieczające lub przeszkoda oddzielają drogę dla pieszych albo chodnik od jezdni, bez względu na to, po której stronie jezdni one się znajdują.

4. Dzieci na drodze.

Dziecko w wieku do 7 lat może korzystać z drogi tylko pod opieką osoby, która osiągnęła wiek, co najmniej 10 lat. Nie dotyczy to strefy zamieszkania i drogi przeznaczonej wyłącznie dla pieszych.

Dziecko w wieku do 15 lat, poruszające się po drodze po zmierzchu, poza obszarem zabudowanym, jest obowiązane używać elementów odblaskowych w sposób widoczny dla innych uczestników ruchu drogowego.

1. Ruch rowerowy

W wycieczkach rowerowych mogą brać udział uczniowie, którzy ukończyli 12 lat i posiadają kartę rowerową. Długość trasy wynosi do 50 km dziennie. Z tyłu i przodu bezwzględnie jada osoby dorosłe. Odległość od roweru do roweru nie powinna przekraczać 5 m. Przerwa między grupami to co najmniej 150 m. Oznaczenia: z przodu biała chorągiewka, z tyłu wysunięty lizak zamontowany przy siodełku rowerowym

Rower - pojazd o szerokości nieprzekraczającej 0,9 m poruszany siłą mięśni osoby jadącej tym pojazdem; rower może być wyposażony w uruchamiany naciskiem na pedały pomocniczy napęd elektryczny zasilany prądem o napięciu nie wyższym niż 48 V o znamionowej mocy ciągłej nie większej niż 250 W, którego moc wyjściowa zmniejsza się stopniowo i spada do zera po przekroczeniu prędkości 25 km/h.

Wózek rowerowy - pojazd o szerokości powyżej 0,9 m przeznaczony do przewozu osób lub rzeczy poruszany siłą mięśni osoby jadącej tym pojazdem; wózek rowerowy może być

wyposażony w uruchamiany naciskiem na pedały pomocniczy napęd elektryczny zasilany prądem o napięciu nie wyższym niż 48 V o znamionowej mocy ciągłej nie większej niż 250 W, którego moc wyjściowa zmniejsza się stopniowo i spada do zera po przekroczeniu prędkości 25 km/h.

Droga dla rowerów - droga lub jej część przeznaczona do ruchu rowerów, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi; droga dla rowerów jest oddzielona od innych dróg lub jezdni tej samej drogi konstrukcyjnie lub za pomocą urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Pas ruchu dla rowerów - część jezdni przeznaczona do ruchu rowerów w jednym kierunku, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi;

Śluza dla rowerów - część jezdni na wlocie skrzyżowania na całej szerokości jezdni lub wybranego pasa ruchu przeznaczona do zatrzymania rowerów w celu zmiany kierunku jazdy lub ustąpienia pierwszeństwa, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi.

Obowiązkowe wyposażenie roweru.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych pojazdów oraz zakresu ich niezbędnego wyposażenia (Dz. U. z 2003 r. Nr 32, poz. 262 z późn. zm.), każdy rower musi być wyposażony w:

- co najmniej jedno światło przednie białe lub żółte świecące ciągłym, lub migającym światłem - czyli np. lampka przednia na baterie, akumulatory lub dynamo,
- co najmniej jedno światło odblaskowe tylne czerwone,
- co najmniej jedno światło tylne świecące ciągłym lub migającym światłem, barwy czerwonej,
- co najmniej jeden skutecznie działający hamulec,
- dzwonek lub inny sygnał ostrzegawczy o nieprzerwalnym dźwięku,
- kierunkowskazy - tylko w przypadku, kiedy konstrukcja roweru lub wózka rowerowego uniemożliwia sygnalizowanie zamiaru skrętu ręką.

Ważne !

Od 8 października 2013 roku nie musimy mieć zamontowanych świateł na rowerze wtedy, gdy nie jest ono wymagane - czyli np. w dzień. Możemy, więc lampki posiadać np. w kieszeni, lub w plecaku, albo nawet w domu - jeśli nie zamierzamy jeździć po zmroku.

Nie dotyczy to odblasku tylnego o barwie czerwonej, który musi być zamontowany na stałe.

Dodatkowo rower może (ale nie musi) być wyposażony w:

- światła odblaskowe umieszczone na pedałach (barwy żółtej samochodowej),

- światło odblaskowe barwy białej z przodu roweru,
- dowolną ilość odblasków na kołach - ale co najmniej po jednym na każdym kole (barwy żółtej samochodowej),
- pasek odblaskowy na oponie lub kole.

Długość roweru razem z przyczepą nie może przekraczać 4 m.

Wybrane przepisy ustawy Prawo o ruchu drogowym:

Art. 33.

1. Kierujący rowerem jest obowiązany korzystać z drogi dla rowerów lub pasa ruchu dla rowerów, jeśli są one wyznaczone dla kierunku, w którym się porusza lub zamierza skręcić. Kierujący rowerem, korzystając z drogi dla rowerów i pieszych, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność i ustępować miejsca pieszym.

1a. Kierujący rowerem może zatrzymać się w służbie rowerowej obok innych rowerzystów. Jest obowiązany opuścić ją, kiedy zaistnieje możliwość kontynuowania jazdy w zamierzonym kierunku i zająć miejsce na jezdni zgodnie z odpowiednio art. 33 ust. 1 lub art. 16 ust. 4 i 5 (*4. Kierujący pojazdem jest obowiązany jechać możliwie blisko prawej krawędzi jezdni. Jeżeli pasy ruchu na jezdni są wyznaczone, nie może zajmować więcej niż jednego pasa. 5. Kierujący pojazdem zaprzęgowym, rowerem, wózkiem rowerowym, motorowerem, wózkiem ręcznym oraz osoba prowadząca pojazd napędzany silnikiem są obowiązani poruszać się po poboczu, chyba, że nie nadaje się ono do jazdy lub ruch pojazdu utrudniałby ruch pieszych*).

2. Dziecko w wieku do 7 lat może być przewożone na rowerze, pod warunkiem, że jest ono umieszczone na dodatkowym siodełku zapewniającym bezpieczną jazdę.

3. Kierującemu rowerem lub motorowerem zabrania się:

- 1) jazdy po jezdni obok innego uczestnika ruchu z zastrzeżeniem ust. 3a;
- 2) jazdy bez trzymania, co najmniej jednej ręki na kierownicy oraz nóg na pedałach lub podnóżkach;
- 3) czepiania się pojazdów.

3a. Dopuszcza się wyjątkowo jazdę po jezdni kierującego rowerem obok innego roweru lub motoroweru, jeżeli nie utrudnia to poruszania się innym uczestnikom ruchu albo w inny sposób nie zagraża bezpieczeństwu ruchu drogowego.

4. Uchylony.

5. Korzystanie z chodnika lub drogi dla pieszych przez kierującego rowerem jednośladowym jest dozwolone wyjątkowo, gdy:

- 1) opiekuje się on osobą w wieku do lat 10 kierującą rowerem;
- 2) szerokość chodnika wzdłuż drogi, po której ruch pojazdów jest dozwolony z prędkością większą niż 50 km/h, wynosi, co najmniej 2 m i brakuje wydzielonej drogi dla rowerów lub pasa ruchu dla rowerów;
- 3) warunki pogodowe zagrażają bezpieczeństwu rowerzysty na jezdni (śnieg, silny wiatr, ulewa, gołoleź, gęsta mgła), z zastrzeżeniem ust. 6.

6. Kierujący rowerem, korzystając z chodnika lub drogi dla pieszych, jest obowiązany jechać powoli, zachować szczególną ostrożność i ustępować miejsca pieszym.

7. Kierujący rowerem może jechać lewą stroną jezdni na zasadach określonych dla ruchu pieszych, jeżeli opiekuje się on osobą kierującą rowerem w wieku do lat 10.

Korzystając z drogi innej niż określonej w art. 33 ust. 1, kierujący rowerem lub wózkiem rowerowym jest obowiązany poruszać się po poboczu, chyba, że nie nadaje się ono do jazdy lub ruch pojazdu utrudniałby ruch pieszych.

Na skrzyżowaniu i bezpośrednio przed nim kierujący rowerem może poruszać się środkiem pasa ruchu, jeśli pas ten umożliwia opuszczenie skrzyżowania w więcej niż jednym kierunku, z zastrzeżeniem art. 33 ust. 1.

Kierujący rowerem może wyprzedzać inne niż rower powoli jadące pojazdy z ich prawej strony.

Liczba rowerów lub wózków rowerowych jadących w zorganizowanej kolumnie nie może przekraczać 15.

Dopuszcza się przewóz dzieci w przyczepie przystosowanej konstrukcyjnie do przewozu osób, ciągniętej przez rower lub wózek rowerowy. **Z dzieckiem w przyczepce nie możemy jechać po chodniku.**

2.Obóz żeglarski.

1. Obozy żeglarskie (stacjonarne i wędrowne) to specyficzna forma wypoczynku. Należy się liczyć z pewną dyscypliną i dostosować do rytmu życia – czasu zorganizowanego, co do minuty.

2. Zaleca się ubezpieczenie uczestników oraz kadry od następstw nieszczęśliwych wypadków (NW) oraz dodatkowo kadry od odpowiedzialności cywilnej (OC).
3. Za bezpieczeństwo jachtu i członków załogi odpowiada osoba dowodząca jednostką, czyli posiadacz patentu lub najwyższego stopnia żeglarskiego.
4. Jacht powinien być wyposażony w odpowiednią liczbę kamizelek asekuracyjnych po jednej dla każdej osoby i koło ratunkowe.
5. Bezwzględnie należy pamiętać, że osoby nieumiejące pływać, powinny zawsze, niezależnie od tego jak piękna i bezwietrzna jest pogoda, mieć na sobie zapiętą kamizelkę.
6. Należy zapoznać się z podstawowymi zasadami zachowania się na pokładzie, które z czasem powinny stać się drugą naturą:

- poruszać się zawsze po nawietrznej stronie jachtu,
- w czasie wykonywania czynności pokładowych i poruszania się po jachcie przestrzegać zasady: jedna ręka dla jachtu, jedna dla siebie, co oznacza, że jedną ręką należy trzymać się elementów stałych jachtu,
- uchylać się przed przelatującym bomem i nie próbować zatrzymać go ręką,
- przy dochodzeniu do pomostu nigdy nie wykonywać komendy *chronź dziób* własnymi rękami czy nogami, do tego służą odbijacze,
- przed wejściem na jacht uprzedzać o tym osoby przebywające na pokładzie.

7. Postępowanie w razie wypadku:

- zachować spokój, ratować własną załogę i jacht,
- policzyć członków załogi w wodzie, a jeżeli kogoś brakuje, ustalić, gdzie się znajduje i przystąpić do akcji ratowniczej,
- jeśli nie zrobiono tego wcześniej, natychmiast założyć kamizelki asekuracyjne,
- jeśli istnieją szanse na szybkie nadejście pomocy, przygotować jacht do holowania starając się zrzucić żagle,
- podejmować dalsze decyzje biorąc pod uwagę temperaturę wody i powietrza, kierunek i siłę wiatru, odległość od brzegu, porę dnia i morale załogi,
- podstawowa zasada żeglarska głosi, że opuszczenie jachtu po wywrotce jest ostatecznością,
- śródładowe jachty są w większości niezatapiające, przewrócony kadłub stanowił będzie oparcie dla załogi i łatwiej będzie zauważalny w wodzie,

- oczekując na pomoc, nie wolno dopuścić do wychłodzenia organizmu, należy ograniczyć ruchy do minimum, przyjąć pozycję embrionalną,
- pod żadnym pozorem nie wolno pić alkoholu,
- jeżeli wszystko wskazuje na to, że pomoc nie nadejdzie, zabrać z jachtu wszystkie pływające przedmioty, zmontować z nich tratwę i starać się płynąć z wiatrem do brzegu.

Każda wycieczka czy wędrówka, niezależnie od dyscypliny turystyki kwalifikowanej, powinna być poprzedzona odpowiednią zaprawą fizyczną. Jest ona bardzo istotna wówczas, gdy uczestnicy mają dużą przerwę od ostatniej wycieczki czy imprezy turystycznej, albo jeszcze nigdy nie byli na szlaku turystycznym. Takie przygotowanie ma jednocześnie charakter szkoleniowy, bowiem uczestnicy będą mogli nabywać wiadomości i umiejętności potrzebne turyście na szlaku. Przygotowując wycieczkę lub imprezę turystyczną winniśmy zwrócić szczególną uwagę na:

- a) zabranie wygodnego i praktycznego ubioru i obuwia adekwatnego do pory roku i rodzaju imprezy, sprzętu w miarę lekkiego i łatwego do spakowania,
- b) osobisty niezbędny ekwipunek: przybory toaletowe, ręcznik, lekarstwa, mapa, przewodnik, okulary przeciwsłoneczne itp., dokumenty i pieniądze,
- c) wygodny i pakowny oraz możliwie uniwersalny plecak – podstawowy ekwipunek turysty, zwłaszcza pieszego,
- d) apteczkę z odpowiednim zestawem leków i materiałów opatrunkowych, by móc udzielić pierwszej pomocy,
- e) przypomnienie uczestnikom o wzajemnych numerach kontaktowych i numerach alarmowych.